

PŘEDNÁŠKA 3

Standardní obchodní model

OBSAH

- ✘ Relativní nabídka a relativní poptávka
- ✘ Směnné relace (The terms of trade) a blahobyt
- ✘ Efekty ekonomického růstu, cel a exportních dotací
- ✘ Mezinárodní půjčky

6-2

ÚVOD

- ✘ Standardní model obchodu je obecný model, který zahrnuje charakteristiky Rikardiánského a Heckscher-Ohlinova modelu, které jsou zde speciálními případy.
  - + Máme dva statky, jídlo (F) a oblečení (C).
  - + Každá PPF je hladká křivka (substituovatelnost VF).

6-3

ÚVOD

- ✘ Rozdíly v práci (dovednostech), kapitálu, půdě a technologii způsobují rozdíly v tvaru a rozsahu PPF.
- ✘ PPF každé země determinuje její relativní nabídku (RS).
- ✘ Světová RS je součtem národních RS a spolu se světovou RD určují rovnováhu (při existenci mezinárodního obchodu).

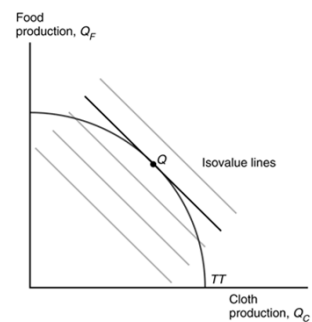
6-4

PRODUČNÍ MOŽNOSTI A RELATIVNÍ NABÍDKA

- ✘ Produkce země závisí na relativních cenách P_C/P_F .
- ✘ Ekonomika zvolí takovou kombinaci oblečení Q_C a jídla Q_F , aby maximalizovala hodnotu výstupu $V = P_C Q_C + P_F Q_F$, při daných cenách statků.
  - + Sklon isovaly je roven $-(P_C/P_F)$
  - + Vyrábí v bodě kde PPF je tečnou isovaly.

6-5

FIG. 6-1: RELATIVNÍ CENY URČUJÍ VÝSTUP EKONOMIKY

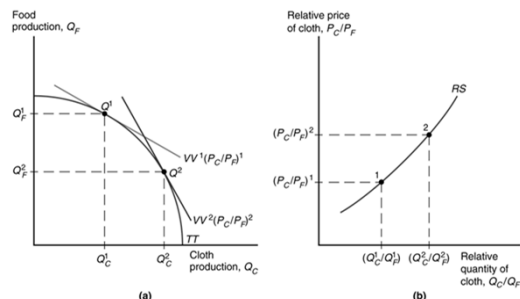
6-6

PRODUČNÍ MOŽNOSTI A RELATIVNÍ NABÍDKA

- ✘ Relativní ceny a relativní nabídka:
  - + Růst ceny oblečení relativně k jídlu způsobí vyšší strmost isovaly.
  - + Produkce se posune z Q^1 do Q^2 .
  - + Nabídka oblečení relativně k jídlu Q_C/Q_F vzroste.
  - + Relativní nabídka oblečení vůči jídlu vzroste s růstem relativní ceny oblečení.

6-7

CENA OBLEČENÍ A VLIV NA RELATIVNÍ NABÍDKU

6-8

RELATIVNÍ CENY A POPTÁVKA

- ✘ Hodnota spotřeby ekonomiky se musí rovnat (v dlouhém období) hodnotě produkce.

$$P_C D_C + P_F D_F = P_C Q_C + P_F Q_F = V$$
- ✘ Předpokládejme, že rozhodnutí o spotřebě v ekonomice lze odvodit z preferencí typického spotřebitele.
  - + Analýza pomocí indifferenčních křivek

6-9

RELATIVE PRICES AND DEMAND (CONT.)

- ✘ Spotřebitelská volba je založena na preferencích a relativních cenách:
  - + Spotřebovává se v bodě D (viz. dále), kde je rozpočtové omezení tečnou indifferenční křivky.
- ✘ Ekonomika vyváží oblečení – množství vyrobeného zboží převyšuje spotřebované množství – a importuje jídlo.

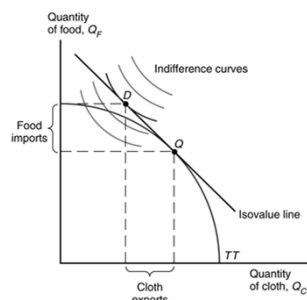
6-10

RELATIVNÍ CENY A RELATIVNÍ POPTÁVKA

- ✘ Růst relativní ceny oblečení P_C/P_F způsobí změnu spotřeby posunem z D^1 do D^2
- ✘ Poptávka po oblečení relativně k jídlu D_C/D_F klesne.

6-11

FIG. 6-3: VÝROBA, SPOTŘEBA A OBCHOD VE STANDARDNÍM MODELU

6-12

RELATIVNÍ CENY A POPTÁVKA

- ✘ Ekonomika exportující oblečení si při relativním růstu cen oblečení polepší:
  - + Linie isovalu bude prudší a lze dosáhnout na vyšší indifferenční křivku.
- ✘ Vyšší relativní cena oblečení znamená, že za každý exportovaný kus oblečení lze dovést více jídla.

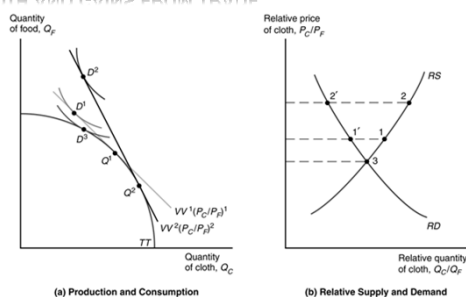
6-13

RELATIVNÍ CENY A POPTÁVKA

- ✘ Pokud ekonomika neobchoduje:
  - + Relativní cena oblečení vůči jídlu je determinována průsečíkem relativní poptávky a relativní nabídky v dané zemi.
  - + Vyrábí a spotřebovává v bodě D^3 , kde je indifferenční křivka tečnou PPF.

6-14

FIG. 6-4: EFFECTS OF A RISE IN THE RELATIVE PRICE OF CLOTH AND GAINS FROM TRADE

6-15

VLIV ZMĚNY SMĚNNÝCH RELACÍ NA BLAHOBYT

- ✘ Směnné relace (**terms of trade**) jsou vyjádřeny podílem exportních cen k importním cenám.
  - + Pokud země vyváží oděvy a cena relativní cena oděvů vzroste, vzrostou směnné relace.
- ✘ Vyšší relativní ceny exportu znamenají že si země může dovolit více importovat, růst směnných relací zvyšuje blahobyt země.
- ✘ Pokles T/T působí naopak.

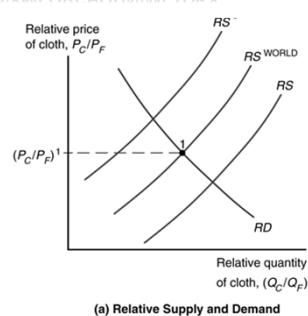
6-16

URČENÍ RELATIVNÍCH CEN

- ✘ Využijeme analýzu pomocí RS a RD
  - + Světová RS vyjadřuje relativní nabídku oblečení vzhledem k jídlu při všech relativních cenách.
  - + Světová RD vyjadřuje poptávku po oblečení relativně k jídlu při všech relativních cenách.
  - + Světové množství je sumou množství ze dvou zemí: $(Q_C + Q_C^*) / (Q_F + Q_F^*)$ a $(D_C + D_C^*) / (D_F + D_F^*)$.

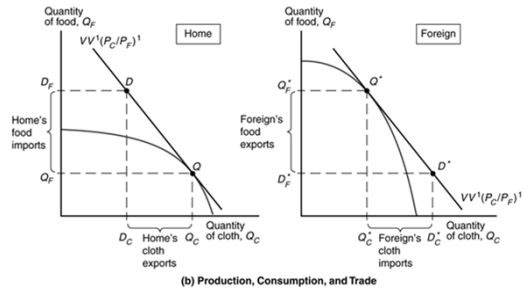
6-17

FIG. 6-5A: ROVNOVÁŽNÁ RELATIVNÍ CENA S OBCHODEM A PŘÍDRUŽENÝMI OBCHODNÍMI TOKY

6-18

FIG. 6-5B: ROVNOVÁŽNÁ RELATIVNÍ CENA S OBCHODEM A PŘIDRUŽENÝMI OBCHODNÍMI TOKY

6-19

EFEKTY EKONOMICKÉHO RŮSTU

- ✘ Je ekonomický růst Číny dobrý pro životní úroveň v USA (EU)?
- ✘ Je růst v zemi hodnotnější pokud je integrovaná do světového obchodu?
- ✘ Odpovědi lze nalézt v standardním obchodním modelu.

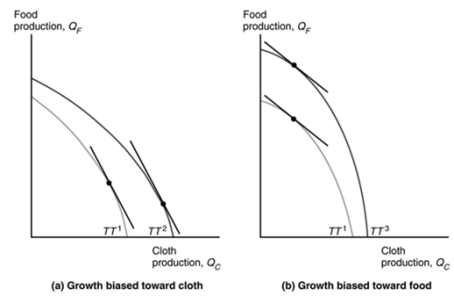
6-20

EFEKTY EKONOMICKÉHO RŮSTU

- ✘ Růst je obvykle nevyvážený, různý mezi sektory. To mění relativní nabídku.
  - + Rychle rostlo v USA například počítačové odvětví, pomalu textilní průmysl.
  - + V rikardiánském modelu může za tento vývoj technologický pokrok.
  - + V Heckscher-Ohlinově modelu ze tento vývoj může nárůst množství jednoho z výrobních faktorů (kvalifikované síly).

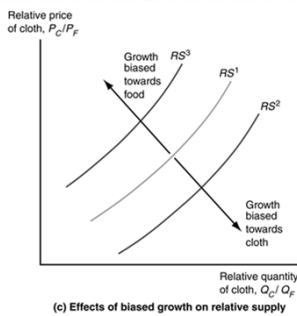
6-21

FIG. 6-6: NEROVNOMĚRNÝ RŮST

6-22

FIG. 6-6: NEROVNOMĚRNÝ RŮST

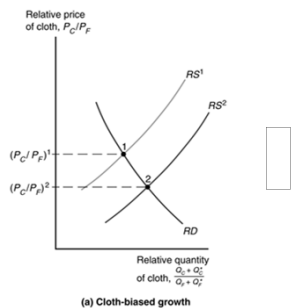
6-23

EFEKTY NEVYVÁŽENÉHO RŮSTU

- ✘ Nevyvážený růst a následná změna v relativní nabídce způsobí změnu směnných relací.
  - + Růst pouze v odvětví oděvů (v jakékoliv zemi) sníží relativní cenu oděvů a sníží směnné relace zemí exportujících oděvy.
  - + Růst pouze v odvětví jídla (v jakékoliv zemi) zvýší relativní cenu oblečení a zvýší směnné relace exportéru oblečení.
  - + Předpokládáme, že domácí ekonomika vyváží oděvy a importuje jídlo.

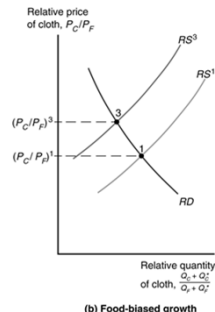
6-24

FIG. 6-7A: RŮST A SVĚTOVÁ RELATIVNÍ NABÍDKA

6-25

FIG. 6-7B: RŮST A SVĚTOVÁ RELATIVNÍ NABÍDKA

6-26

EFEKTY NEROVNOMĚRNÉHO RŮSTU

- ✦ **Exportně nevyvážený růst** je takový růst, který se projevuje více v exportním sektoru země (více se tam posouvá PPF).
  - + Nerovnoměrný růst v odvětví jídla v zahraničí je pro zahraniční zemi exportně nerovnoměrným růstem.
- ✦ **Importně nevyvážený růst** je takový růst, který posouvá produkční PPF země nerovnoměrně ve prospěch importního sektoru.
  - + Nevyvážený růst v odvětví oděvů v zahraničí je pro zahraniční zemi importně nevyváženým růstem.

6-27

EFEKTY EKONOMICKÉHO RŮSTU

- ✦ Exportně nevyvážený růst snižuje směnné relace země, snižuje její blahobyt a zvyšuje blahobyt zahraniční země.
- ✦ Importně nevyvážený růst zvyšuje směnné relace země, zvyšuje její blahobyt a snižuje blahobyt zahraničí.

6-28

ZVÝŠIL RŮST V ASIÍ BLAHOBYT VYSOKOPŘÍJMOVÝCH ZEMÍ?

- ✦ Ze standardního obchodního modelu plyne, že importně nevyvážený růst v Číně snižuje směnné relace USA a životní úroveň USA
  - + Za předpokladu, že tento růst by nastal v odvětví, která konkurují americkým exportům.
- ✦ Tento závěr není podpořen daty: mělo by docházet k poklesu směnných relací vysokopříjmových zemí, ale ve skutečnosti směnné relace vyspělých zemí rostou a klesají u asijských zemí

6-29

TABLE 6-1: AVERAGE ANNUAL PERCENT CHANGES IN TERMS OF TRADE FOR THE UNITED STATES AND CHINA

	Average Annual Percent Changes in Terms of Trade for the United States and China			
	Change by Decade			Overall Change 1980-2008
	1980-89	1990-99	2000-08	
U.S.	1.6%	0.4%	-1.0%	0.1%
China	-1.4%	0.2%	-3.3%	-1.3%

6-30

CLA A DOTACE: SOUBĚŽNÉ POSUNY RS A RD

- ✘ Jak cla tak dotace ovlivňují směnné relace a tudíž blahobyt.
- ✘ Vrážejí klín mezi světovou cenou a cenou na domácím trhu

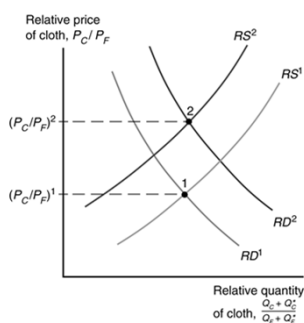
6-31

DOPADY CLA NA RELATIVNÍ CENU A RELATIVNÍ NABÍDKU

- ✘ Domácí země uvalí cla na dovážené zboží, pro domácí spotřebitele vzroste relativní cena jídla.
  - + Recipročně klesne pro domácí spotřebitele relativní cena oblečení.
  - + Domácí výrobci obdrží nižší relativní cenu za oblečení a tím pádem se jich část přesune do výroby jídla. Relativní nabídka oblečení klesne.
  - + Domácí spotřebitelé budou platit nižší relativní cenu za oblečení a tudíž budou ochotni si jej více koupit. Relativní nabídka oblečení vzroste.

6-32

FIG. 6-8: EFEKT CLA NA JÍDLO NA SMĚNNÉ RELACE

6-33

DOPADY CLA NA RELATIVNÍ CENU A RELATIVNÍ NABÍDKU

- ✘ Uvalením cla se zvýší směnné relace země a blahobyt země může vzrůst.
- ✘ Velikost tohoto efektu závisí na velikosti domácí ekonomiky vzhledem k světové ekonomice.
  - + Malá země nemůže výrazně ovlivnit světovou RS a RD, clo (dotace) bude mít jen malý dopad na T/T.
  - + Velké země mohou maximalizovat národní blahobyt na úkor zahraničních zemí.

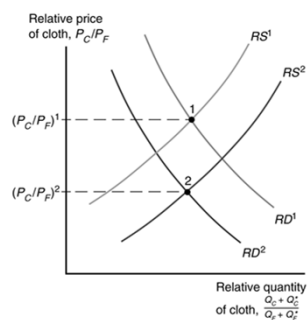
6-34

EFEKTY EXPORTNÍCH DOTACÍ

- ✘ Domácí země poskytne dotace vývozcům oblečení, a proto relativní cena oblečení pro domácí spotřebitele vzroste.
  - + Domácí výrobci oblečení obdrží při exportu vyšší relativní ceny za oblečení, a proto budou i výrobci jídla ochotni přejít do výroby oblečení: RS oblečení vzroste.
  - + Domácí spotřebitelé musí platit vyšší relativní ceny za oblečení a budou tedy přecházet ke spotřebě jídla: RD po oblečení klesne
- ✘ Poskytnutím exportních dotací T/T klesnou a blahobyt země klesne ve prospěch zahraničí.

6-35

FIG. 6-9: EFEKT DOTACÍ NA OBLEČENÍ NA T/T

6-36

DOPADY ZMĚN SMĚNNÝCH RELACÍ: KDO JE VÍTĚZ A KDO PROHRÁVÁ?

- ✘ Standardní obchodní model předpovídá, že
  - + Cla uvalená domácí zemí mohou zvýšit blahobyt domácí země na úkor zahraničí.
  - + Exportní dotace snižují blahobyt země ve prospěch zahraničí.

6-37

DOPADY ZMĚN SMĚNNÝCH RELACÍ: KDO JE VÍTĚZ A KDO PROHRÁVÁ?

- ✘ Additional effects of tariffs and subsidies that can occur in a world with many countries and many goods:
  - + A foreign country may subsidize the export of a good that the U.S. also exports, which will reduce the price for the U.S. in world markets and decrease its terms of trade.
    - ✘ The EU subsidizes agricultural exports, which reduce the price that American farmers receive for their goods in world markets.
  - + A foreign country may put a tariff on an imported good that the U.S. also imports, which will reduce the price for the U.S. in world markets and increase its terms of trade.

6-38

DOPADY ZMĚN SMĚNNÝCH RELACÍ: KDO JE VÍTĚZ A KDO PROHRÁVÁ?

- ✘ Export subsidies by foreign countries on goods that
  - + the U.S. imports *reduce the world price of U.S. imports* and increase the terms of trade for the U.S.
  - + the U.S. also exports *reduce the world price of U.S. exports* and decrease the terms of trade for the U.S.
- ✘ Import tariffs by foreign countries on goods that
  - + the U.S. exports *reduce the world price of U.S. exports* and decrease the terms of trade for the U.S.
  - + the U.S. also imports *reduce the world price of U.S. imports* and increase the terms of trade for the U.S.

6-39

DOPADY ZMĚN SMĚNNÝCH RELACÍ: KDO JE VÍTĚZ A KDO PROHRÁVÁ?

- ✘ Export subsidies on a good *decrease the relative world price of that good* by increasing relative supply of that good and decreasing relative demand of that good.
- ✘ Import tariffs on a good *decrease the relative world price of that good* (and increase the relative world price of other goods) by increasing the relative supply of that good and decreasing the relative demand of that good.

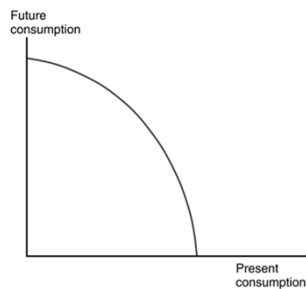
6-40

MEZINÁRODNÍ PŮJČKY

- ✘ Standardní obchodní model může být modifikován k analýze mezinárodních půjček.
  - + Statkem budou současná a budoucí spotřeba (stejný statek v různých časech).
- ✘ Země mívají odlišné příležitosti k investicím, které je činí v budoucnu produktivnějšími.
- ✘ Hranice výrobních možností je vystřídána hranicí mezičasové volby, která znázorňuje současný a budoucí produkt.

6-41

FIG. 6-10: MEZIČASOVÁ HRANICE VÝROBNÍCH MOŽNOSTÍ

6-42

MEZINÁRODNÍ PŮJČKY

- ✘ Předpokládejme, že mezičasová hranice výrobních možností pro domácí ekonomiku je nevyvážená směrem k současnému výstupu a zahraniční směrem k budoucímu.
  - + Zahraničí má lepší příležitosti dnes investovat a tím generovat vyšší budoucí výstup.

6-43

MEZINÁRODNÍ PŮJČKY

- ✘ Pokud si půjčíte 1 jednotku (výstupu), musíte v budoucnu splatit jistinu + úrok = $1 + r$ kde r je reálná úroková míra.
- ✘ Cena budoucí spotřeby relativně k současné spotřebě je $1/(1+r)$.
  - + 1 jednotka současné spotřeby má hodnotu $1 + r$ budoucí spotřeby
  - ✘ recipročně 1 jednotka budoucí spotřeby má hodnotu $1/(1 + r)$ jednotek současné spotřeby.

6-44

MEZINÁRODNÍ PŮJČKY

- ✘ Domácí ekonomika exportuje současnou spotřebu a importuje budoucí.
- ✘ Domácí ekonomika půjčuje zahraniční ekonomice tím, že spotřebuje v současnosti méně než vyrobí.
- ✘ Zahraničí v budoucnu splácí půjčku tím, že v budoucnu spotřebuje méně než vyrobí.

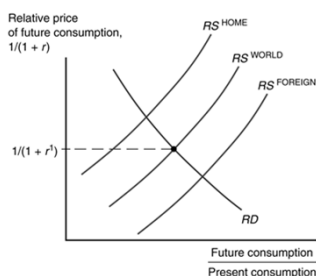
6-45

MEZINÁRODNÍ PŮJČKY

- ✘ Pokud existuje možnost mezinárodního půjčování, relativní cena budoucí spotřeby - a tudíž i světová úroková míra - je determinovaná světovou relativní nabídkou a relativní poptávkou.

6-46

FIG. 6-11: ROVNOVÁŽNÁ ÚROKOVÁ SAZBA PŘI MEZINÁRODNÍCH TOCÍCH KAPITÁLU

6-47

SHRNUTÍ

1. Směnné relace jsou podílem ceny exportu relativně k ceně importu.
2. Exportně-nevyvážený růst snižuje směnné relace dané země, snižuje tak její blahobyť a zvyšuje blahobyť zahraničí.
3. Importně-nevyvážený růst zvyšuje směnné relace země a zvyšuje její blahobyť na úkor jiných zemí.

6-48

SHRNUTÍ

4. Pokud země uvalí clo, její směnné relace zvýší a může se zvýšit i blahobyt.
5. Když země uvalí exportní dotaci, jejich směnné relace klesnou a stejně tak blahobyt.

6-49

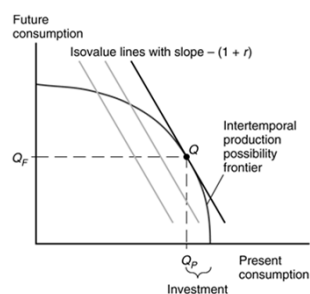
SHRNUTÍ

6. Mezinárodní půjčky představují mezičasový obchod, kde si země s výnosnými investičními příležitostmi dnes půjčují a v budoucnu splácí, s tím, že získávají oba. Jak věřitel, tak dlužník.
7. Cena budoucí spotřeby relativně k domácí spotřebě je, $1/(1+r)$, a determinována je stejně jako ostatní relativní ceny.

6-50

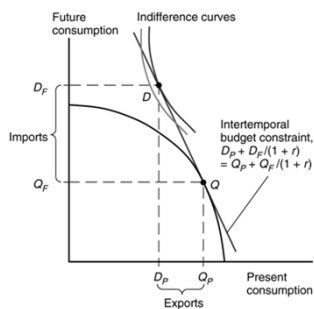
Dodatek

FIG. 6A-1: URČENÍ MEZIČASOVÉ POZICE DOMÁČÍ ZEMĚ

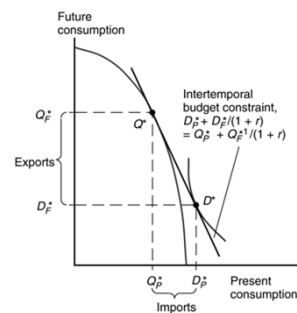
6-52

FIG. 6A-2: URČENÍ MEZIČASOVÉ POZICE DOMÁČÍ ZEMĚ

6-53

FIG. 6A-3: URČENÍ MEZIČASOVÉ POZICE ZAHRANIČNÍ ZEMĚ

6-54